

Zondag 5-6: De komst van Christus

Zondag 5

Vraag 12:

Hoe kunnen wij aan deze straf ontkomen en weer in genade aangenomen worden, nu wij naar Gods rechtvaardig oordeel straf in tijd en eeuwigheid verdiend hebben?

Antwoord:

God wil dat aan zijn gerechtigheid wordt voldaan.

Daarom moeten wij òf zelf òf door een ander volkomen betalen.

Vraag 13:

Maar kunnen wij zelf betalen?

Antwoord:

Op geen enkele manier. Wij maken de schuld juist elke dag groter.

Vraag 14:

Kan een schepsel dat alleen maar schepsel is, voor ons betalen?

Antwoord:

Nee, want ten eerste wil God geen ander schepsel straffen

voor de schuld die de mens gemaakt heeft;

ten tweede kan ook geen schepsel dat alleen maar schepsel is,

de last van de eeuwige toorn van God tegen de zonde dragen

en andere schepselen daarvan verlossen.

Vraag 15:

Wat voor een Middelaar en Verlosser moeten wij dan zoeken?

Antwoord:

Een Middelaar die een echt en rechtvaardig mens is en toch sterker dan alle schepselen, dat wil zeggen: die tegelijk echt God is.

Zondag 6

Vraag 16:

Waarom moet de Middelaar een echt en rechtvaardig mens zijn?

Antwoord:

Omdat Gods gerechtigheid eist, dat de menselijke natuur, die gezondigd heeft,

ook voor de zonde betaalt,

en omdat een mens die zelf zondaar is, niet voor anderen kan betalen.

Vraag 17:

Waarom moet de Middelaar tegelijk echt God zijn?

Antwoord:

Om uit kracht van zijn godheid

de last van Gods toorn aan zijn menselijke natuur te kunnen dragen,

en ons de gerechtigheid en het leven te kunnen verwerven en teruggeven.

Vraag 18:

Wie is dan deze Middelaar, die echt God en tegelijk een echt en rechtvaardig mens is?

Antwoord:

Onze Here Jezus Christus, die ons door God geschonken is tot wijsheid, rechtvaardigheid,

heiliging en tot een volkomen verlossing.

Vraag 19:

Waaruit weet u dat?

Antwoord:

Uit het heilig evangelie (...)

1 Catechetische didactiek

De opbouw van Zondag 5-6 doet merkwaardig aan. Het uitgangspunt van deze twee zondagen is: 'Wij hebben naar Gods rechtvaardig oordeel straf in tijd en eeuwigheid verdiend. Hoe kunnen we aan deze straf ontkomen en weer in genade aangenomen worden?'

En dan lijkt het net alsof er een hele zoektocht begint, die de schrijvers ondernemen op basis van wat ze zelf bedacht hebben: 'Er moet betaald worden!' En dan worden de verschillende mogelijkheden afgetaast: 'Kunnen wij zelf betalen? Nee. Kan dan een schepsel dat enkel schepsel is voor ons betalen? Ook niet.' Daaruit wordt dan als conclusie getrokken: 'Wat voor Middelaar en Verlosser hebben we dan nodig? Iemand die echt en rechtvaardig schepsel is en toch sterker dan alle schepselen. D.w.z., die tegelijk echt God is.'

In Zondag 6 wordt daarover doorgevraagd: 'Waarom moet de Middelaar een echt en rechtvaardig mens zijn en waarom moet Hij tegelijk echt God zijn?' Het antwoord daarop levert het profiel op van de redder die wij nodig hebben. Met dat profiel wordt dan rondgekeken: 'Is er iemand die aan dat profiel beantwoordt?' En dan komen de schrijvers tot hun verrassing uit bij Christus - lijkt het wel.

Door deze opbouw geeft de Catechismus de indruk dat wij zelf de weg naar redding kunnen uitstippen. Natuurlijk weten de auteurs van de Catechismus beter. Dit boekje is immers begonnen met Zondag 1: 'Onze enige troost is dat we Christus' eigendom zijn.' Met andere woorden, voor de schrijvers van Zondag 5-6 was Christus van meet af in beeld. Ze vroegen dus naar de bekende weg.

Bovendien zeggen ze niet voor niets in no.19: 'Dat Christus de redder is, waaruit weet u dat? Uit het heilig evangelie.' Daaruit wordt duidelijk: het Evangelie is de bron van alle vragen die gesteld zijn en van de antwoorden die zijn gegeven. De auteurs hebben het niet zelf allemaal bedacht. Voor deze opbouw hebben ze gekozen uit didactische overwegingen: op deze manier wilden de schrijvers jongeren een en ander duidelijk maken.

Toch blijft die opbouw merkwaardig, alsof je onze redding zou kunnen beredeneren. Maar bijbels gezien moeten we zeggen dat de komst van Christus juist een goddelijk wonder is.

2 Christus' komst is een goddelijk wonder

Zo staat het ook in 1 Korintiërs 2:9: 'Het is zoals geschreven staat: 'Wat het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord, wat in geen mensenhart is opgekomen, dat heeft God bestemd voor wie hem liefheeft.' De weg naar onze redding is letterlijk nooit en nergens vertoond, naar welke godsdienst of welke filosofie je ook kijkt. Nota bene: God die via zijn Zoon zichzelf voor mensen opoffert.

Christus' komst is allereerst een wonder als we erop letten dat God Schepper is. Dat wil meteen zeggen dat Hij volstrekt uniek is. Over Hem wordt dan ook in Jesaja 40 gezegd: 'Met wie wil je God vergelijken? Hij troont boven de schijf van de aarde – haar bewoners zijn als sprinkhanen –, hij spreidt de hemel uit als een doek, spant hem uit als een tent om in te wonen. Hij maakt vorsten nietig, de leiders van de aarde onbeduidend: nauwelijks zijn ze geplant, nauwelijks gezaaid, nauwelijks hebben ze wortel geschoten, of hij blaast over hen, en ze verdorren en de stormwind neemt hen op als kaf. Met wie wil je mij vergelijken, zegt de Heilige, aan wie ben ik gelijk te stellen? Kijk omhoog: wie heeft dit alles geschapen? Hij laat het leger sterren voltallig uitrukken, hij roept ze bij hun naam, een voor een; door zijn kracht en onmetelijke grootheid ontbreekt er niet één.'

Vandaar dat in het boek Openbaring enthousiast de lof wordt gezongen op deze God. In hoofdstuk 5 staat: 'Elk schepsel in de hemel, op aarde, onder de aarde en in de zee, alles en iedereen hoorde ik zeggen: Aan hem die op de troon zit.... komen de dank, de eer, de lof en de macht toe, tot in eeuwigheid.' Daarop reageert hoofdstuk 7: 'Amen! Lof, majesteit en wijsheid, dank en eer en macht en kracht komen onze God toe, tot in eeuwigheid. Amen.' Zo onvoorstelbaar uniek is onze God.

En dan de mens: zo nietig als wat. Natuurlijk, aan ons zitten ook indrukwekkende kanten: wat weten en kunnen we niet! Tegelijk zijn we uiterst kwetsbaar: we hoeven maar even aangeraakt te worden en we zijn nergens meer. Voor zulke mensen zou God zich inzetten?! Kijken we naar het niveau-verschil, dan is dat toch volstrekt ondenkbaar?! En toch gebeurt dit verbazingwekkende: die kleine mens houdt de hoogverheven God bezig. Het allereerste begin was dat God die mens heeft gemaakt. En toen de mens er een potje van maakte, heeft God hem opgezocht en een prachtige belofte gegeven. Die lijn komen we in het hele Oude Testament tegen.

En zo komen we uit bij Christus. Opmerkelijker kan het eigenlijk niet: Gods eigen Zoon wordt bemiddelaar. Het eigene van een bemiddelaar is dat die tussen de twee partijen gaat staan; beide probeert hij te bewegen om een compromis te sluiten, om water in de wijn te doen. Maar de goddelijke bemiddelaar gaat een grote stap verder: Hij wordt mens en accepteert daarbij alle beperkingen en moeiten die hiermee verbonden zijn. Hij gaat als het ware met beide voeten in de modder van het menselijk leven staan - Gods eigen Zoon!

Zijn komst is ook een wonder als we erop letten hoe glorieus God is. Hij heet niet voor niets licht. Duisternis heeft geen vat op Hem en evenmin de macht van het kwaad. God is heilig en vertoont een stralende glorie.

Maar dan de mens: hij is besmeurd met zonde en is daardoor schuldig. Natuurlijk, hij is ook tot allerlei goeds in staat, maar dat is hem geschonken door God. Zou God zich met die mens inlaten?! Kijken we naar het kwaliteitsverschil tussen hen beiden, dan is het toch onvoorstelbaar? Wij zouden het in elk geval niet doen. Als wij een buurman zouden hebben die niet van ons soort is, dan zouden we hem op een afstand houden. Maar dat is het wonderbaarlijke: God heeft zich over ons neergebogen. Christus is daarvan het bewijs. Toen Hij rondliep over deze aarde heeft Hij zijn hand uitgestoken naar onreine meelaatsen en zieken. Hij was er niet bang voor dat Hij door hen besmeurd zou worden. Ook heeft Hij zijn schouders gezet onder onze schuld. Hij is daarin zo ver gegaan, dat hij er bijna onder bezweek. Hij heeft immers doodsangst doorstaan, waarbij Hij bloed heeft gezweet.

Dat is toch volstrekt anders dan wij zouden verwachten. Als wij zelf een redder hadden moeten bedenken, dan hadden wij toch eerder aan iemand gedacht die bij mensen bewondering zou oproepen, iemand die indruk zou maken. Christus was anders. In Getsemane heeft Hij van benauwdheid over de grond gekropen en op Golgota is Hij als een misdadiger terechtgesteld.

Zo worden we onder de indruk gebracht van Gods liefde. Hoe vergaand die liefde is, is ons onbekend. We kunnen het een beetje navoelen als we denken aan de liefde van een moeder voor haar kind; voor dat kind heeft zij doorgaans letterlijk alles over. Zo is Gods liefde voor ons pas goed bewezen in die drie uren duisternis op Golgota, toen geen zon meer scheen en Christus niet meer verbonden was met zijn Vader. Na die uren kon Hij pas zeggen: 'Het is volbracht.'

Om dit onuitsprekelijke typeert Paulus dit alles als een geheim. In 1 Korintiërs 2 staat immers: 'Waar wij over spreken is Gods verborgen en geheime wijsheid, een wijsheid waarover God vóór alle tijden besloten heeft dat wij door haar zouden delen in zijn luister. Geen van de machthebbers van deze wereld heeft die wijsheid gekend; zouden ze haar wel hebben gekend, dan zouden ze de Heer die deelt in Gods luister niet hebben gekruisigd.' En dan sluit hij af met de woorden die ik zonet ook al aanhaalde: 'Het is zoals geschreven staat: 'Wat het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord, wat in geen mensenhart is opgekomen, dat heeft God bestemd voor wie hem liefheeft.'

Kijkend naar de komst van Christus hebben we te doen met de diepten van God, zoals in ditzelfde hoofdstuk staat. Eigenlijk kunnen we daar niet over uit: zoveel liefde voor nietige, schuldige mensen. Daar kun je je alleen maar over verwonderen.

Daarom is het een belangrijke vraag: 'Hoe stelt u zich op tegenover dit geheim, dit wonder?' Je kunt daar je schouders over ophalen. Dat gebeurt, tot in de kerk toe. Dat zou vreselijk zijn, want dan negeer je dat onbegrijpelijke wonder. De enige passende reactie is dat je dit geschenk met beide handen aanpakt, dat je gelooft in Christus. Wat doet u, wat doe jij?

3 Christus' komst heeft goddelijke logica

Hier is geen sprake van menselijke logica. Als wij alles hadden moeten bedenken, was er iets anders uit gerold. Toen God geconfronteerd werd met de ravage in het paradijs waren er, zouden wij zeggen, twee opties: God had de wereld en de mensen kunnen wegvagen om alleen verder te gaan. En waarom ook niet? God heeft als Vader, Zoon en Heilige Geest immers genoeg aan zichzelf. Een tweede optie was dat Hij zijn scheppende macht had ingeschakeld; daarmee had Hij 'hocus pocus pilatus pas' in één keer de zonde kunnen wegnemen en een nieuw paradijs kunnen neerzetten.

Maar God handelt helemaal niet naar onze opties. Hij heeft voor een weg gekozen die in onze ogen heel ingewikkeld en heel merkwaardig is: zijn Zoon heeft de hemelse glorie verlaten en is de aardse beperkingen gaan delen. Ofwel: zijn Zoon is mens geworden. Hij is geboren uit een gewone menselijke moeder en heeft dezelfde ontwikkelingen ondergaan die alle mensen ondergaan op weg van hun baby-zijn naar hun volwassenheid. En tenslotte heeft Hij zichzelf opgeofferd. Waarom deze opmerkelijke route?

Allereerst omdat God zichzelf serieus nam. Daarom wilde Hij de wereld en de mensen niet wegvagen en wilde Hij niet alleen verder. Hij bleef bij zijn oorspronkelijke plan: het paradijs, een wereld waarin Hij heel vertrouwelijk met mensen omging en dat voor eeuwig. Daaraan hield Hij vast. Eigenlijk ontroerend: de God die met niks en niemand te vergelijken is, heeft er plezier in om te gaan met mensen. Daarom is Hij die moeizame weg van herstel opgegaan. Hij wilde zijn oorspronkelijke plan doorzetten en zo via via zijn eindpunt bereiken: het nieuwe paradijs. Maar wel op een hoger niveau, want blijkens Openbaring 21 wordt de hof een stad. Dan heeft Hij Satan afdoende afgetroefd. Daarom is er in Zondag 5 sprake van 'volkomen betalen'. Christus moest in onze plaats gehoorzaam zijn en alles uitboeten, want alleen zo kon God weer bij het oorspronkelijke begin uitkomen.

Maar God neemt ook de mens serieus. Daarom heeft Hij geen gebruik gemaakt van zijn scheppende macht en heeft hij niet met een knip van zijn vingers de zonde weggenomen. Als Hij zo gehandeld had, was ons doen en laten niet meer ter zake geweest; dan had God daarin geen echte interesse. Het maakte dan immers geen verschil meer of mensen met vallen en opstaan zich op God en de naaste willen richten of dat ze zich liefdeloos opstellen. Nee, wat wij allemaal misdaan en nagelaten hebben blijft als even zovele onomstotelijke feiten overeind staan. Het volle gewicht daarvan drukt op ons. Als we dat goed tot ons laten doordringen is dat angstaanjagend. Maar God heeft besloten zelf voor de gevolgen daarvan op te draaien. Daarom is zijn Zoon mens geworden, want God wilde die loodzware schuld niet aan anderen overdragen. Het is waar, in het Oude Testament worden dierenoffers gebracht, maar die brachten eigenlijk geen verzoening. Ze vormden een voorproef van Christus' offer en garandeerden dat dit offer er kwam. Daarom is Christus voorganger van de mensheid geworden en heeft hij de loden last van eeuwen zonde op zich genomen en weggedragen.

Zo worden we onder de indruk gebracht van Gods trouw. Die trouw lijkt fataal voor ons, want daardoor worden we achtervolgd door ons falen; we kunnen niet zomaar met een schone lei beginnen en op weg gaan naar het paradijs. Zo werkt het in de leer van de reïncarnatie: altijd blijf je opgezadeld met wat je ooit in je vele levens hebt gedaan en bent geweest.

Maar door Christus is Gods trouw toch meteen onze redding. Het beslissende is nu niet meer dat onze schulden dagelijks toenemen. Integendeel, Christus heeft ervoor gezorgd dat ze van de baan zijn en dat we zo de toekomst tegemoet kunnen gaan.

Daarom is weer een belangrijke vraag: 'Hoe stelt u zich op tegenover deze goddelijke trouw?' Altijd weer denken mensen bij zichzelf dat ze zichzelf wel kunnen redden: 'Als ik me maar voldoende inzet, als ik maar een goed leven leid.' Op die manier werk je jezelf al dieper in de nesten en eens zul je eronder bezwijken, want we doen op eigen kracht nooit genoeg. Hierom is het zaak dat we al ons falen neerleggen aan de voet van het kruis. Dan gaat u het ervaren dat God vasthoudt aan zijn oude plan: het paradijs.

Zo is de komst van Christus een onbegrijpelijk gebeuren. We kijken daarmee God in het hart. Want Christus' komst is een goddelijk wonder dat zijn liefde laat zien; ook heeft die komst een goddelijke logica, want we ontmoeten daarin zijn trouw. Laten we daarom ons hart geven aan Christus. Dan kunnen we kwijtraken wat ons nu nog vaak dwars zit en bevinden we ons op weg naar een pracht-toekomst.